

Чирва Андрій Сергійович

К.п.н., доцент

Сумський національний аграрний університет, Україна

**ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПІ (стратегії,
інноваційні виміри та перспективи на майбутнє)**

В статті приведено аналіз процесу інтернаціоналізації вищої освіти в Європі. Визначено нові способи інтерпретації поняття інтернаціоналізації вищої освіти. Представлено стратегії інтернаціоналізації вищої освіти на інституційному та національному рівнях. Виділено перспективи подальшого розвитку інтернаціоналізації вищої освіти в Європі на сучасному етапі.

Ключові слова: інтернаціоналізація освіти, мобільність, стратегії.

В статье приведен анализ процесса интернационализации высшего образования в Европе. Определены новые способы интерпретации понятия интернационализации высшего образования. Представлены стратегии интернационализации высшего образования на институциональном и национальном уровнях. Выделены перспективы дальнейшего развития интернационализации высшего образования в Европе на современном этапе.

Ключевые слова: интернационализация высшего образования, мобильность, стратегии.

The article presents analysis of higher education internationalization process in Europe. The new interpretation ways of higher education internationalization notion have been defined. Higher education internationalization strategies at institutional and national levels have been presented. The perspectives of further higher education internationalization development within Europe at modern stage have been outlined.

Key words: higher education internationalization, mobility, strategies.

Вже не перше десятиліття питання інтернаціоналізації вищої освіти не втрачає своєї актуальності і навіть набуває все більшого поширення навіть у найбідніших країнах. Інтернаціоналізація освіти стала одним із основних стратегічних напрямків розвитку багатьох країн світу. Різні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти стають об'єктом наукового пошуку дослідників більшості не лише розвинених країн а й тих, що розвиваються, та потребують глибокого вивчення для повного розуміння її впливу на економічний розвиток країн. Сам феномен набуває різних форм у різних частинах світу, в залежності від багатьох факторів, включаючи політичну та економічну ситуації, рівень життя та обрані стратегії подальшого розвитку країн. Відповідно і саме поняття інтернаціоналізації вищої освіти набуває постійної трансформації.

Протягом останнього десятиліття, відповідно нашого дослідження, загальноприйняте робоче визначення поняття інтернаціоналізації вищої освіти, запропоноване канадською дослідницею Джейн Найт, практично не підлягало змінам та інтерпретувалося як "цілеспрямований процес інтеграції міжнародного, міжкультурного або глобального виміру в мету, функції та доставку вищої освіти з метою підвищення якості освіти та досліджень для всіх студентів та співробітників, а також робити значний внесок у розвиток суспільства". Це визначення відображало посилення усвідомлення того, що інтернаціоналізація має бути все більш інклюзивною та менш елітарною. Компонент "закордонності" (мобільність) слід розглядати як невід'ємну частину інтернаціоналізованого навчального плану, щоб забезпечити інтернаціоналізацію для всіх. Це усвідомлення зайвий раз підкреслює, що інтернаціоналізація вищої освіти є не метою сама по собі, а засобом підвищення якості, і що вона не повинна зосереджуватися виключно на економічних здобутках. Однак у сучасних наукових дискусіях тлумачення загальноприйнятого визначення поняття інтернаціоналізації вищої освіти певним чином підлягало сумнівам, пропонувались альтернативні інтерпретації, певні осучаснення.

Як наслідок, сучасний науковий диспут зводиться переважно до концепції всесторонньої поглибленої інтернаціоналізації. Так, наприклад, Гудзік дає такий опис і визначення феномену 'відданість, підкріплена діями, спрямованими на втілення інтернаціональних та компаративних перспектив у викладання, дослідження та сервісну місію вищої освіти. Важливо, щоб були залучені інституційні лідери, керівники, викладачі, студенти та всі освітні і супровідні підрозділи. Це інституційна імператива, а не лише бажана можливість. Всестороння інтернаціоналізація впливає не лише на всі сфери життя у кампусі, а й на зовнішнє посилення, партнерство і відносини [4; 6]

Аналіз наукових досліджень та звітів Європейської комісії дозволяє стверджувати, що найбільшого зростання набуває міжнародне стратегічне партнерство з іноземними закладами; увага до якості послуг для міжнародних студентів та втілення міжнародних угод стратегічного партнерства, та студентська мобільність. Студентська мобільність стає все більш важливим аспектом інтернаціоналізації для європейських інституцій, а для тих, хто працює над інтернаціоналізацією в Європі, центральне місце займає розвиток стратегічного партнерства для реалізації проектів пов'язаних з міжнародною дослідницькою співпрацею [2].

Можемо впевнено стверджувати, що існують певні загальні риси стратегій інтернаціоналізації вищої освіти, розроблених на регіональному, національному та інституційному рівнях. Найважливіші з них полягають у забезпеченні прозорості і наглядності, збереженні та підвищенні репутації в поєднанні з конкурентоспроможністю; боротьбі за талановитих студентів та науковців; включення до стратегій як короткострокових економічних прибутків так і довгострокового економічного розвитку, або поєднання короткострокових та довгострокових завдань; розширення стратегічного партнерства; можливостей працевлаштування та / або соціальної участі.

Більшість національних стратегій, як в Європі, так і в інших країнах як і раніше зосереджені переважно на мобільності, короткострокових та

довгострокових економічних прибутках, наборі і підготовці талановитих студентів та дослідників, а також міжнародній репутації.

Включення "інтернаціоналізації вдома" як третього стовпа в стратегії інтернаціоналізації Європейської комісії "Європейська вища освіта у світі", а також у декількох національних стратегіях є гарною відправною точкою, але вона потребує більш конкретних дій на європейському, національному та, зокрема, на інституційному рівні щоб перетворити інтернаціоналізації вищої освіти на реальність.

На основі аналізу офіційних положень, представлених на урядових сайтах, та наукових робіт дослідників виділимо основні стратегії інтернаціоналізації вищої освіти характерні як для національного так і інституційного рівня. Перш за все відмітимо, що найм іноземців був першим основним і найагресивнішим кроком з моменту активного впровадження інтернаціоналізації вищої освіти починаючи з 2004 року. Університети запрошували іноземців, які здобували наукові ступені виключно в престижних закладах. При цьому найвище керівництво усвідомлювало, що приваблення талантів підготованих за кордоном – це важливий крок у напрямку покращення якості освіти.

Основними інноваційними вимірами інтернаціоналізації вищої освіти вважаються цифрове навчання та віртуальна мобільність (колективне міжнародне навчання он-лайн). Вони можуть збільшити вклад інтернаціоналізації у якість викладання та навчання і замістити або підсилити традиційну мобільність студентів і персоналу. В той час як фізична мобільність є ключовим компонентом європейського інтеграційного проекту, віртуальна мобільність є ключовим компонентом інтернаціоналізації цифрового навчання. Найпоширеніше визначення поняття віртуальної мобільності 'використання інформаційних і комунікаційних технологій з метою здобуття тих же переваг, що й за звичайної фізичної мобільності але без необхідності подорожувати.

Щодо майбутнього розвитку інтернаціоналізації вищої освіти в Європі можна зробити певні додаткові висновки:

- Зростає конкуренція з боку країн що розвиваються, але й можливості для більш тісної співпраці також зростають, оскільки вони стають більш сильними гравцями у сфері вищої освіти.

- відбувається перехід від набору іноземних студентів заради короткострокових економічних здобутків до набору талановитих іноземних студентів та науковців, для задоволення потреб у науковій та промисловій сферах та потреб, зумовлених демографічними тенденціями, а також через недостатню участь місцевих студентів в цих сферах, і зростаючі вимоги до економіки знань.

- Схеми фінансування вищої освіти, плати за навчання, стипендіальні програми є досить різноманітними і тому призводять до розроблення різних стратегій, але вони також створюють перешкоди для мобільності та співпраці. Для збільшення можливостей мобільності та співпраці. Тому існує потреба більшої прозорості та усунення таких перешкод.

- Спільні ступені вважаються важливим елементом для майбутнього інтернаціоналізації вищої освіти в Європі та поза її межами, однак потрібно подолати багато бар'єрів. Крім того слід визнати, що такі ступені повинні будуватися на взаємній довірі та співробітництві, які вимагають часу для побудови та розвитку з метою забезпечення стабільності.

- Зростає усвідомлення необхідності більш тісного співробітництва вищої освіти та промисловості у контексті мобільності студентів та персоналу, та підвищеної уваги до працевлаштування в межах програми Erasmus +.

- Все більшого визнання набуває важливість ролі академічного та адміністративного персоналу у подальшому розвитку інтернаціоналізації вищої освіти. На сьогодні стало очевидно, що вчені, чий внесок за останні 25 років було зменшено в умовах посиленої централізації управління європейськими програмами, відіграють вирішальну роль у процесі інтернаціоналізації вищої освіти та досліджень, і тому їм необхідно надавати додаткову підтримку.

- Незважаючи на досягнуті успіхи Болонського процесу у розвитку подальшої прозорості, існують значні відмінності в системах вищої освіти,

процедурах та фінансуванні між європейськими країнами, які впливають на розвиток інтернаціоналізації в цих країнах та темпи зростання співробітництва.

- Існують також суттєві дисбаланси як в кредитній і ступеневій мобільності, так і в мобільності персоналу між різними країнами. Це особливо помітно в Центральній та Східній Європі, де спостерігається як дисбаланс мобільності, так і зменшення залучення до вищої освіти. Це потребує уваги урядів як на національних рівнях так і на загально-європейському регіональному рівні, оскільки це може призвести до збільшення прірви між системами вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Egron-Polak, E. & Hudson, R. (2014). Internationalization of higher education: Growing expectations, fundamental values: IAU 4th global survey. Paris: International Association of Universities. Retrieved from <http://www.iau-aiu.net/content/iau-global-surveys>.

2. European Commission (2013). European higher education in the world (COM 2013). Retrieved from http://www.em-a.eu/fileadmin/content/Promo/Erasmus_in_the_world_layouted.pdf

3. European Association for International Education (EAIE) (2015). The EAIE Barometer: Internationalisation in Europe. Amsterdam. Retrieved from <https://www.eaie.org>

4. Hudzik, J.K. (2011). Comprehensive internationalization: From concept to action. Washington, DC: NAFSA: Association of International Educators.

www.nafsa.org/uploadedFiles/NAFSA_Home/Resource_Library_Assets/Publications_Library/2011_Comprehen_Internationalization.pdf